

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І. МЕЧНИКОВА

Факультет романо-германської філології

Кафедра німецької філології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор науково-педагогічної
роботи
професор Хмарський В.М.

" ____ " _____ 2020 р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Гендерні дослідження в лінгвістиці

Рівень вищої освіти Третій (доктор філософії)

Спеціальність 035 Філологія

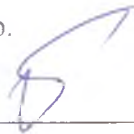
2020 рік

Розробник: Колесниченко Н.Ю., доктор педагогічних наук, проф. кафедри німецької філології.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри німецької філології

Протокол № № 10 від “ 02 ” липня 2020 р.

Завідувач кафедри

Кулина І.Г.

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК) факультету романо-германської філології

Протокол № 1 від. “ 31 ” серпня 2020 р.року

Голова НМК

Телецька Т.В.

Вступ

Навчальна програма дисципліни «Гендерні дослідження в лінгвістиці» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії спеціальності 035 Філологія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є гендерна лінгвістика та мовна картина світу в ракурсі гендерних досліджень.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу. Викладається на першому році навчання (2-й семестр).

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Предмет і завдання гендерної лінгвістики. Гендерні аспекти вивчення мовної особистості.
2. Мовна картина світу в ракурсі гендерних досліджень. Гендерні аспекти лінгвістичної толерантності.

Мета та завдання навчальної дисципліни:

Мета – ознайомити аспірантів з основними положеннями сучасної стану поняття «гендер», історією його становлення, виникненням «гендерної лінгвістики». Детально розглянути необхідність урахування гендерного аспекту під час викладання у ВНЗ, також дослідити необхідність дотримання егалітарної культури як між студентами, так і між викладачами.

Завдання: викладення теоретико-методологічних засад гендерного аспекту; аналіз ключових понятійних категорій «компетентність» та «компетенція»; поглиблення, узагальнення та систематизація теоретичних знань та практичних навичок щодо гендерних особливостей у лінгвістиці, порівняльний аналіз англійської, німецької та української терміносистем з урахуванням сучасних вимог у ВНЗ; опис складових методологічної компетенції сучасного філолога та шляхів їх формування. Опис складнощів у перекладі гендерно-маркованих слів у різних мовах.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких **компетентностей:**

загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей.

ЗК-2. Здатність до пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-3. Здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження, зокрема і в міждисциплінарних галузях, на основі системного наукового світогляду із застосуванням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК-1. Здобуття глибинних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

СК-2. Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх.

СК-3. Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

СК-4. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів.

Програмні результати навчання:

ПРН-1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.

ПРН-2. Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.

ПРН-3. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.

ПРН-4. Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.

ПРН-5. Дотримуватись норм наукової етики при здійсненні науково-інноваційної діяльності та проведенні власного дослідження.

ПРН-6. Планувати, ініціювати й здійснювати розробку дослідницько-інноваційних проектів, організовувати роботу дослідницьких колективів.

ПРН-8. Використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності.

ПРН-12. Реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен

знати: теоретичні засади сучасної гендерної лінгвістики; спеціальну термінологію в галузі гендерної лінгвістики та вільно нею користуватися, складові гендерної компетенції сучасного філолога та шляхи їх формування.

вміти: на основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища гендерного аспекту соціокультурного життя, проявляти чутливість до впливу культури та свідомості на мову певної культури з урахуванням гендерних лінгвістичних особливостей у різних мовах, пов'язувати гендерні лінгвокультурні проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання для розв'язання різноманітних фахових вузькоспеціальних і загальних завдань у галузі філології та міждисциплінарних досліджень; ефективно спілкуватися і взаємодіяти в міжнародному соціокультурному просторі, зокрема й науковому; презентувати результати власних оригінальних наукових досліджень державною та іноземною мовами в усній та писемній формі; проводити лінгвокультурний та перекладацький аналіз різножанрових текстів (оригіналів і перекладів) відповідно

до сучасних вимог; будувати та ефективно реалізовувати стратегії лінгвокультурного та перекладацького самовдосконалення впродовж життя.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, що становить 3 кредити ЄКТС.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1: Предмет і завдання гендерної лінгвістики. Гендерні аспекти вивчення мовної особистості.

Тема 1. Витоки становлення гендерної лінгвістики. Основні категорії та поняття гендерної лінгвістики. Характеристика методів гендерної лінгвістики. Зв'язок гендерної лінгвістики з феміністською теорією мови, теорією маскулінності й квір-дослідженнями.

Тема 2. Поняття фемінізму та його видів. Феміністська критика мови й мовна політика західного суспільства. Антропоцентризм та андроцентризм мови. Гендерна асиметрія в словотворенні. Феміністське літературознавство. Мовні особливості жіночої прози. Типологія сучасної жіночої прози.

Тема 3. Мовна особистість у контексті гендерних досліджень. Специфіка організації асоціативно-вербальної мережі залежно від соціобіологічної статі носія мови. Детермінація концептуальної картини світу гендерною належністю особистості. Гендерні особливості прагматикону. Ідентифікація гендерної належності мовної особистості за її мовленнєвою реалізацією.

Змістовий модуль 2. Мовна картина світу в ракурсі гендерних досліджень. Гендерні аспекти лінгвістичної толерантності.

Тема 4. Гендерні аспекти лінгвістичної толерантності

Тема 5. Основні типи моделей читання з урахуванням гендерного фактору.

Тема 6. Західний та вітчизняний варіант усунення гендерних диспропорцій у мовній комунікації. Традиційне/новаторське в мовній діяльності суспільства.

3. Рекомендована література

Основна

1. Антология гендерной теории. Сб. переводов / Сост., комм. Е.И. Гаповой и А.Р. Усмановой. – Минск: Пропилеи, 2000. – 383 с.
2. Бессонова О.Л. Оцінний тезаурус англійської мови: когнітивно-гендерні аспекти. – Донецьк: ДонНУ, 2002. – 362 с.
3. Бовуар С. де. Второй пол. В двух тт. / Под общ. ред. С. Г. Айвазовой. – М.: Прогресс; СПб: Алетейя, 1997. – 832 с.
4. Введение в гендерные исследования. Ч.І: Учеб. пос./ Под ред. И.А. Жеребкиной. – СПб: Алетейя, 2001. – 708 с. Ч.ІІ: Хрестоматия / Под. ред. С.В. Жеребкина. – СПб: Алетейя, 2001. – 780 с.
5. Введение в гендерные исследования: Учеб. пос. / Под общ. ред. А.А. Костиковой. – 2-е изд., перераб., доп., - М.: Аспект-Пресс, 2005. – 255 с.
6. Гендерний паритет в умовах розбудови сучасного українського суспільства. – К.: Столиця, 2002. – 182 с.
7. Горошко Е.И. Языковое сознание: гендерная парадигма. – Москва – Харьков: «Инжэк», 2003. – 440 с.

Додаткова

1. Кирилина А.В. Гендер: лингвистические аспекты. – М.: Ин-т социологии РАН, 1999. – 180 с.
2. Основи теорії гендеру: Навч. посібник. – К.: К.І.С., 2004. – 536 с.
3. Хамитов Н.В. Тайна мужского и женского. – Київ: Либідь, 2002. – 173 с.
4. Braun Ch. von. Gender Studien. – Stuttgart/Weimer: Metzler Vlg., 2000. – 390 S.
5. Coates J. Women, Men and Language. 2-nd ed. – N.Y.: Longman, 1994. – 190 p.
6. Düringer K. Beim nächsten Buch wird alles anders. – Königstein / Taunus: Ulrike Helmer Vlg., 2001. – 244 S.
7. Frank K. Sprachgewalt: Die sprachliche Reproduktion der Geschlechterhierarchie. Elemente einer feministischen Linguistik im Kontext sozialwissenschaftlicher Frauenforschung. – Tübingen, 1992. – 130 S.

Електронні інформаційні ресурси

1. <http://www.uni-essen.de/literaturwissenschaft-aktiv/Vorlesungen/washeisst/Trivialliteratur.htm>
2. <http://www.aeiou.at/aeiou.encyclop.f/f709902.html>.
3. <http://www.diplom.de/katalog/arbeit/1664>
4. <http://www.coroner.frocc.de/verlage.htm>
5. http://www.welt.de/print-welt/article332545/Das_Schweigen_der_Maenner.html
6. <http://mail.google.com/mail/?ui=1&attid=0.1&disp=vah&view=att&th=118748399aa...>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Залік

5. Методи діагностики успішності навчання

Оцінювання усних відповідей, завдань, що виносяться на самостійне опрацювання, усна відповідь під час складання заліку.